

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยทำนายระดับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ และการสร้างสมการในการทำนายระดับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการโดยมีสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

- H 1: โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในทิศทางตรงกันข้าม
- H 2: โครงสร้างความเป็นเจ้าของโดยรัฐมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในทิศทางเดียวกัน
- H 3: โครงสร้างความเป็นเจ้าของโดยคนต่างชาติมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานของการวิจัยได้ถูกทดสอบโดยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในกลุ่ม SET 100 Index จำนวน 100 บริษัท ข้อมูลในการศึกษานี้ได้ถูกวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows เพื่อหาค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการโดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน ในบทนี้จะกล่าวถึงผลสรุปของการวิจัย อภิปรายผล และข้อจำกัด รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของบริษัท (ลักษณะบริษัท)

บริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง หากจำแนกตามประเภทธุรกิจ บริษัทส่วนใหญ่อยู่ในธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และมีสินทรัพย์รวมระหว่าง 10,000-100,000 ล้านบาท บริษัทส่วนใหญ่มีสัดส่วนจำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5

อันดับแรกมากกว่า 50% และประมาณครึ่งหนึ่งของบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index มีการถือหุ้นโดยรัฐ โดยบริษัทที่มีรัฐถือหุ้นส่วนใหญ่รัฐจะถือหุ้นอยู่ระหว่าง 0.01 - 25.0% และมีบริษัทเพียงบางส่วนที่รัฐถือหุ้นเกิน 50% นอกจากนี้บริษัทส่วนใหญ่ยังมีสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติไม่เกิน 25.0%

นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉลี่ยเท่ากับ 69.78% แต่อย่างไรก็ตามบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index ยังไม่มีการจัดทำรายงานการพัฒนาย่างยั่งยืนยังคงรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในรายงานประจำปีของกิจการ มีเพียงบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรเท่านั้นที่มีการจัดทำรายงานการพัฒนาย่างยั่งยืนมากที่สุด

2. การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000)

บริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ส่วนใหญ่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับ 71-80% (ร้อยละ 28.0) มีเพียงร้อยละ 13.0 ของบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ที่เปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ในระดับ 91-100% อย่างไรก็ตามร้อยละ 54 มีการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ในระดับมากกว่า 70% และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุดได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร(ประกอบด้วยธุรกิจประเภท พลังงานและสาธารณูปโภค และเหมืองแร่) ซึ่งมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเฉลี่ย 78.05% อาจเป็นไปได้ว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีการดำเนินธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูงจึงมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Gray et al., 1995)

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 1 เรื่องธรรมาภิบาลพบว่า ร้อยละ 100.0 ของบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลครบทุกประเด็นได้แก่ ประเด็นความรับผิดชอบต่อ ประเด็นความโปร่งใส ประเด็นจริยธรรม ประเด็นความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย และประเด็นการเคารพต่อหลักนิติธรรมทั้งนี้อาจเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้มีข้อกำหนดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีการเปิดเผยในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1ก) และรายงานประจำปีของบริษัท

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 2 เรื่องสิทธิมนุษยชนพบว่าบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นหลักการพื้นฐานและสิทธิในการทำงานมากที่สุด แต่บริษัทส่วนใหญ่กลุ่ม SET 100 Index ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นสถานการณ์ความเสี่ยงของมนุษยชน

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 3 เรื่องการปฏิบัติด้านแรงงาน พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงาน และ ประเด็นสภาพการทำงานและการคุ้มครองทางสังคมมากที่สุด อาจเนื่องมาจากสภาพการทำงานในหลายๆแห่งได้รับการกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย และระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นสังคมเสวนา

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 4 เรื่องสิ่งแวดล้อม พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลในทุกประเด็นในหัวข้อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนมากที่สุด เช่น การใช้พลังงานจากพลังงานแสงอาทิตย์ จากลมและชีวมวล การนำน้ำในกระบวนการผลิตกลับมาใช้ใหม่ การใช้วัสดุที่เป็นการนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 5 เรื่องการปฏิบัติที่เป็นธรรม พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในห่วงโซ่แห่งคุณค่ามากที่สุด รองลงมา มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการแข่งขันอย่างเป็นธรรม แต่บริษัทส่วนใหญ่ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 6 เรื่องประเด็นด้านผู้บริโภค พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการตลาดที่เป็นธรรม สารสนเทศที่เป็นจริงและไม่เบี่ยงเบนและการปฏิบัติตามข้อตกลงที่เป็นธรรมมากที่สุด รองลงมา มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการบริการ การสนับสนุนและการยุติข้อร้องเรียนและข้อโต้แย้งแก่ผู้บริโภค บริษัทส่วนใหญ่ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเด็นการเข้าถึงบริการที่จำเป็นมากที่สุด

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในหัวข้อหลัก 7 เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการสร้างความมั่งคั่งและรายได้มากที่สุด รองลงมา มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการลงทุนด้านสังคม อย่างไรก็ตามบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นการสร้างการจ้างงานและการพัฒนาทักษะ และประเด็นการพัฒนาและการเข้าถึงเทคโนโลยี

สรุปได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในภาพรวม 7 หัวข้อหลักตาม ISO 26000 พบว่าบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ทั้งหมดมีการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่อง

ธรรมาภิบาล แต่บริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index (ร้อยละ 99.0) มีการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องการปฏิบัติด้านแรงงาน และหัวข้อเรื่องประเด็นด้านผู้บริโภครองลงมา มีการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องการปฏิบัติที่เป็นธรรม หัวข้อเรื่องสิทธิมนุษยชน และหัวข้อเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน โดยมีการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสิ่งแวดล้อมต่ำที่สุดอาจจะเนื่องมาจากจำนวนบริษัทประมาณครึ่งหนึ่งของบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (ประกอบด้วยธุรกิจท่องเที่ยวและสันทนาการ ธุรกิจการแพทย์ ธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ ธุรกิจพาณิชย์ และธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์) กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน (ประกอบด้วย ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ธุรกิจธนาคาร และธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต) และธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าอุตสาหกรรมกลุ่มอื่น จึงมีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าอุตสาหกรรมกลุ่มอื่น ซึ่งต่างจากบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ (ฐิตินา, 2555)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ และผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

การศึกษานี้พบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐ และขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) โดยความเป็นเจ้าของโดยรัฐและขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า บริษัทที่มีการถือหุ้นโดยรัฐในสัดส่วนที่สูงจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูง และบริษัทที่มีขนาดใหญ่ (สินทรัพย์รวมมาก) มักจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยทำนายการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ พบว่า หลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรควบคุม ซึ่งในการศึกษานี้คือ ขนาดของกิจการแล้วพบว่า ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ โดยขนาดของกิจการและความเป็นเจ้าของโดยรัฐมีประสิทธิภาพในการทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการได้ร้อยละ 16.9 ($R^2=0.169$) ซึ่งเขียนเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

$$CSR = 0.537 + 0.070 (SIZE) + 0.188 (GO)$$

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับสมมติฐาน H 2: โครงสร้างความเป็นเจ้าของโดยรัฐมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าบริษัทที่มีการถือหุ้นโดยรัฐในสัดส่วนที่สูงจะมีแรงจูงใจสูงในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO26000)

ผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลที่ได้จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท ซึ่งได้แก่ ขนาดของกิจการและความเป็นเจ้าของโดยรัฐกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐและขนาดของกิจการซึ่งวัดจากยอดขายรวมมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mohd Ghazali (2007) Said et al. (2009) และ Darus et al. (2009)

ผลศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Said et al. (2009) Mohd Ghazali (2007) และ Darus et al. (2009) ที่พบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐและขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูง ซึ่งอาจเนื่องมาจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะอยู่ในสายตาและเป็นที่สนใจของสาธารณะและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และแรงกดดันจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียภายนอก ซึ่งส่งเสริมให้บริษัทขนาดใหญ่มีการทำกิจกรรมทางสังคมมากขึ้นเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาพพจน์ให้กิจการ (Mohd Ghazali, 2007) และบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นโดยรัฐในสัดส่วนที่สูงจะมีแรงจูงใจสูงในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นส่วนใหญ่โดยรัฐจะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมได้ง่าย และกิจกรรมของบริษัทเหล่านี้จะอยู่ในสายตาของสาธารณชน (Mohd Ghazali, 2007) นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการเปิดเผยกิจกรรมทางสังคมของบริษัทเหล่านี้จะแสดงถึงความชอบธรรมในการดำเนิน

ธุรกิจของบริษัท (Mohd Ghazali, 2007) และแสดงถึงความสำเร็จของรัฐในการบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆของนักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสียภายนอก (Eng & Mak, 2003)

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทนที่มีแนวคิดว่าการตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ของผู้บริหารได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัท รวมทั้งการแสดงสัญญาณว่าพวกเขาได้ดำเนินงานตามความสนใจของผู้ถือหุ้น (Darus et al., 2009) ดังนั้นการเปิดเผยกิจกรรมซีเอสอาร์อาจเป็นเครื่องแสดงให้สาธารณชนเห็นว่าบริษัทได้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน และสอดคล้องกับทฤษฎีความชอบธรรมที่มีแนวคิดว่าการปฏิบัติของบริษัทได้รับอิทธิพลจากกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางสังคม (Cooper & Sherer, 1984 อ้างถึงใน Kuasirikun & Sherer, 2004) ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ของบริษัทที่พยายามจะทำกิจกรรมที่ชอบธรรมตามกฎหมาย เพื่อจะทำให้สาธารณชนแน่ใจว่าองค์กรได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความคาดหวังของสังคม (Adam et al., 1998, Deegan, 2002)

นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งมีแนวคิดคล้ายกับทฤษฎีความชอบธรรมในแง่ที่ว่า องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียได้กล่าวไว้ว่า องค์กรได้สร้างผลกระทบต่อสังคม ขณะเดียวกันก็ได้รับผลกระทบจากผู้มีส่วนได้เสียในสังคม (Reverte, 2009) ดังนั้นองค์กรมีภาระความรับผิดชอบที่จะต้องตอบสนองความต้องการ การให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

2. ปัจจัยทำนายระดับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

การศึกษานี้ยังพบว่าหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรควบคุม(ขนาดของกิจการ)แล้วพบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Said et al. (2009) Darus et al. (2009) และMohd Ghazali (2007) ที่พบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ

1. ข้อจำกัด

การศึกษานี้มีข้อจำกัดบางประการ ดังนี้

1.1 เนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่มีการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปี (Annual Report) หรือในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1ก) ซึ่งทำให้การเปิดเผยข้อมูลซี

เอสอาร์ไม่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าบริษัทมีการทำกิจกรรมซีเอสอาร์ตรงตามประเด็นต่างๆตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) หรือไม่ซึ่งทำนองเดียวกับ Darus et al. (2009) กล่าวว่าการจัดทำรายงานทางการเงินไม่เพียงพอที่จะเปิดเผยกิจกรรมซีเอสอาร์ของกิจการ และกิจกรรมซีเอสอาร์ที่เปิดเผยในรายงานประจำปีของกิจการไม่เอื้ออำนวยให้นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆประเมินกิจกรรมซีเอสอาร์

จากการศึกษานี้พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยข้อมูลในบางประเด็น เช่น หัวข้อหลัก 5 เรื่องการปฏิบัติที่เป็นธรรมในประเด็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และหัวข้อหลัก 6 เรื่องประเด็นด้านผู้บริโภคนั้นในประเด็นการเข้าถึงบริการที่จำเป็น ถึงร้อยละ 92.0 และ 82.0 ตามลำดับเป็นต้น อย่างไรก็ตามในปี 2555 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ขอความร่วมมือบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ทุกบริษัทในการแยกรายงานประจำปีของบริษัทออกเป็น 2 เล่ม ได้แก่รายงานประจำปีเกี่ยวกับฐานะการเงินของบริษัท และรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR Report) (บริษัท ลีอิกเคย์คอนสตรัคชั่น จำกัด, 2554) ซึ่งในการศึกษานี้เรียกว่า รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นในอนาคตการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการตาม ISO 26000 คาดว่าจะชี้ประเด็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติไว้ในโครงสร้างเงินทุน (แบบ 56-1 ก) อย่างชัดเจน ทำให้ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนของการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติที่พบในการศึกษาเพียง 16.82% จึงอาจทำให้การศึกษานี้ปฏิเสธสมมติฐานที่ว่าสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะผู้บริหารองค์กร

2.1 ผู้บริหารองค์กรควรสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกิจกรรมซีเอสอาร์ให้เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนเพราะยังมีผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่าซีเอสอาร์เป็นเพียงกิจกรรมส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ขององค์กรเท่านั้น

2.2 การศึกษานี้ พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index ยังไม่มีการจัดทำรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดทำรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรายงานนี้ก่อให้เกิดคุณค่ามากมายแก่องค์กร

2.3 ผู้บริหารองค์กรควรส่งเสริมให้องค์กรรายงานข้อมูลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในสภาพที่สมบูรณ์และเป็นธรรม ควรเปิดเผยทั้งผลสำเร็จและข้อบกพร่องพร้อมแนวทางการแก้ไข

2.4 การศึกษานี้พบว่า รายงานของบริษัทส่วนใหญ่จะรายงานข้อมูลจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่เน้นเฉพาะผลผลิต ไม่ใช่ผลลัพธ์ ดังนั้นผู้บริหารองค์กรควรส่งเสริมให้องค์กรรายงานข้อมูลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ โดยแสดงถึงวัตถุประสงค์และผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการจำแนกตามหัวข้อหลักและประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อในรายงานรวมทั้งรายละเอียดของวิธีการไว้ในรายงานฉบับนี้ด้วย

3. ข้อเสนอแนะขององค์กรของรัฐและองค์กรอิสระอื่นๆ

3.1 องค์กรของรัฐและองค์กรอิสระต่างๆควรสนับสนุนส่งเสริมให้แนวคิดการจัดทำกิจกรรมซีเอสอาร์เป็นค่านิยมหลักของสังคมเพื่อนำองค์กรไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่ใช่เป็นเพียงกระแสความนิยมชั่วคราว

3.2 การศึกษานี้พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ในกลุ่ม SET 100 Index ยังไม่มีการจัดทำรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นองค์กรของรัฐและองค์กรอิสระต่างๆควรส่งเสริมให้บริษัทต่างๆโดยเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำรายงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการไว้ในรายงานในรูปแบบที่เป็นฉบับแยกต่างหากจากรายงานประจำปีขององค์กรหรือที่เรียกว่า รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนแก่องค์กร และก่อให้เกิดคุณค่าให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

4.1 เนื่องจากประชากรในการศึกษานี้จำกัดเพียงบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่ และมีมูลค่าการซื้อขายค่อนข้างสูง ซึ่งอาจจะรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมได้ชัดเจน อย่างไรก็ตามการวิจัยในอนาคตอาจขยายขอบเขตประชากรให้กว้างกว่านี้โดยอาจจะศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมดเพื่อให้เห็นภาพของการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทยที่แตกต่างจากผลการศึกษานี้

4.2 เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย อาจจะมีหลายปัจจัยนอกเหนือจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ดังนั้นการวิจัยในอนาคต

อาจจะศึกษาปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการเช่น ขนาดของ
กรรมการ สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหาร ความสามารถในการทำ
กำไร ข้อกำหนดเกี่ยวกับซีเอสอาร์ ระดับการแข่งขันของอุตสาหกรรม ประเภทของผู้ตรวจสอบบัญชี
(Audit type) และสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น

4.3 การศึกษานี้สร้างดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนว
ปฏิบัติมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) ขององค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการ
มาตรฐาน การวิจัยในอนาคตอาจจะสร้างดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
ตามแนวปฏิบัติหรือกรอบการจัดทำรายงานขององค์กรอื่น เช่น องค์กรแห่งความริเริ่มว่าด้วยการ
รายงานสากล (GRI) เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคมของกลต. เป็นต้น